

eliteprægede elementer i hans forkyndelse, der bragte ham til at forkaste en politisk kamp, der byggede på en egentlig klassebevidsthed i de lavere sociale lag af befolkningen. Hvorledes denne holdning kunne støde oprindelige disciple bort fra Owen illustreres i John Savilles analyse af J. E. Smith's udvikling til politisk revolutionær. Eileen Yeo viser i sit indholdsrige essay, hvorledes datidens folkelige bevægelser, og deriblandt Owenismen, bestræbte sig på at tilbyde en alternativ livsform (gennem foreningsliv, oplysningsvirksomhed etc.) foruden et program for fremtiden. De lokale arbejderrepræsentanter udvalgte høfligt, men urokkeligt visse af Owens synspunkter og tillempede dem efter egne, øjeblikkelige behov – uanset mesterens ønsker om alt eller intet.

I den resterende del af bogen gennemgås bl. a. de af Owen inspirerede eller initierede fællesskabeksperimenter, hvorfra han som regel skyndsomst tog afstand, når de praktiske vanskeligheder begyndte at melde sig; A. J. Robertson hævder i en undersøgelse af tiden i New Lanark 1800–1825, at det exceptionelle ved Owen som virksomhedsleder ikke så meget var hans metoder og resultater, som dette at han publicerede dem og dermed skabte offentlig interesse og diskussion om sagen.

Der er behageligt få tilløb til Festschrift-panegyrik i bogen, til gengæld så meget mere om Owens fejlslagne intentioner og hans ideers manglende gennemslagskraft i praksis. Det ville antageligt være frugtbart, såfremt den fremtidige forskning i højere grad rettede sig mod bevægelsen end mod manden: Fra hvilke lag i befolkningen og på hvilken måde rekrutteredes tilhængerne? På hvilket plan og med hvilke midler konkurrerede Owenismen med andre idémæssige og kulturelle strømninger i 1800-tallets England? I hvor høj grad og hvornår slog Owens ideer inden for f.eks. undervisning og virksomhedsledelse igennem? Med en udvidelse af perspektivet vil der ikke mangle stof til at celebrere 125-årsdagen for Robert Owens død i 1983.

OVE HORNBY

ULF BEIJBOM: *Swedes in Chicago. A demographic and social study of the 1846–80 immigration.* Studia Historica Upsaliensia. Bd. 38. Scandinavian University Books. Stockholm, Svenska Bokförlaget, 1972. 375 s.

Studiet af emigrationen før 1914 har ganske særlig i Sverige taget et vældigt opsving i de sidste år, et emne med mange muligheder for at belyse 1800-tallets samfundsstruktur fra mange nye synsvinkler. Man kan måske mene, at Institutet for amerikansk historie i Uppsala, der er centeret for emigrationsforskningen, i nogen grad har ignoreret udvandringens internationale aspekter og kun set på de specielt svenske sider af sagen. Nu er der imidlertid kommet en afhandling fra Uppsala, der åbner et videre perspektiv, belyser emigrationen set fra den anden side af Atlanterhavet. Forfatteren, Ulf Beijbom, er til daglig leder af det blomstrende Emigrantinstitutet i Växjö, der indeholder både museum, bibliotek og arkiv. Afhandlingen er imidlertid udarbejdet på basis af materiale i USA.

Beijbom har koncentreret sig om de svenske udvandrere, der havnede i Chicago og har fulgt deres assimilationsproces i denne storby, der med eksplosionsagtig hast voksede til en verdensstad i løbet af to-tre decennier – 1850 havde

byen 30.000 indbyggere, 1880 derimod 503.000, uanset, at den i 1871 brændte så at sige totalt. Af svenskfødte indbyggere var der i 1850 lidt over 200, men over 18.000 30 år senere, og Beijbom viser med en umådelig detailrigdom en sådan national minoritets omtumlede tilværelse i storbyens vældige »melting pot«. Derved bliver hans afhandling i høj grad også af interesse for dem, der studerer urbaniseringsproces i det 19. og 20. århundrede. Det gjaldt for svenskerne i 1860'erne som det nu gælder puertoricanere og cubanere i USA, at de sidst ankomne indvandrere bliver byens fattigste og mest underkuede proletariat. Svenskerne klumpede sig fra begyndelsen sammen i byens udkant (der dog hurtigt blev dens centrum), den s. k. Swede Town, en slags ghetto med de værst tænkelige boligforhold. Men efterhånden som svenskernes forhold økonomisk set forbedredes flyttede de til et andet kvarter, og det oprindelige slumkvarter blev overtaget af en ny national minoritet, italienerne, folk fra Balkan etc. Denne udvikling, et fællestræk for alle minoriteterne i de urbane samfund, er blevet indgående studeret i USA, og man kunne have ønsket, at Beijbom havde knyttet sin studie til den bestående forskning, der bl. a. kredser om et begreb kaldet »the urban elevator model«, der viser noget om forholdet mellem indtægtsniveau og afstanden fra de store byers midtpunkt, det fænomen, der endnu udgør et af de store problemer i amerikansk politik: negrenes udflytning fra ghettoerne til nye omegnskvarterer, der derpå rømmes af de hvide.

Beijboms detailskildring af svenskerne i Chicagos mylder er i mange henseender fascinerende læsning. Nogen permanent svensk befolkning skal man nok ikke forestille sig m. h. t. de 18.000 svenskere ved folketællingen i 1880. Chicago var jo den store gennemgangsby for masseindvandringen østfra over de store søer og det var vel i nogen grad tilfældigt, hvem der blev hængende i Chicago og hvem der kom videre ud til præriens homesteads. Interessant er det dog at der er en tydelig overvægt af kvinder blandt svenskerne i Chicago – det samme fænomen kan iagttages i indvandringen fra land til by i Europa. I det 19. århundrede var det også i Danmark fortrinsvis kvinderne, der søgte ind til de store byer, hvor de havde lettere ved at få arbejde end mændene.

De nationale organisationer, både de svenske kirker i Chicago og de profane selskaber og klubber, får også en udførlig behandling. Når det konstateres som et tegn på et almindeligt ønske om hurtig assimilation, at kirken kun evnede at samle 25 % af det svenske mindretal i byen, må dette nok tages med noget forbehold eller rettere som et tegn på den usædvanligt store udskiftning i befolkningsgruppen.

Ulf Beijboms omfattende beskrivelse af »verdens næststørste svenske by«, som Chicago med rette kaldtes omkring århundredeskiftet, har indbragt ham doktorgraden fra Uppsala universitet og han fortjener titelen efter det usædvanligt grundige forstudie og den fine afhandling.

KRISTIAN HVIDT

RENÉ RÉMOND: *La vie politique en France depuis 1789. Tome 2: 1848–1879.* Coll. U. Paris, Librairie Armand Colin, 1969. 379 s. 28 F.

I sit andet bind når René Rémond frem i sin skildring af det franske politiske systems historie til 1879. Medens bd. 1, som han skriver i sit forord »couvrait